

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Lvtheri Piae Ac Doctae Operationes In Dvas Psalmorvm Decades

Luther, Martin

Basileae

VD16 L 5540

Commota est & contremuit terra, fundamenta montium conturbata sunt.
Et commota sunt, quoniam iratus est eis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37005

data non esset, nec inferni sentiret nec mortē, sed spe plena & fiducia gauderet. *Infernus & purgatoriu.*
 Quod est, q̄ Theologi Scholastici, uerba ista scripturę, Circū dederūt, prę-
 uocant, parum diligēter obseruātes, deinde nihil harum rerum unq̄ exper-
 iant de purgatorij poena diuinant quicquid uolunt, ponentes in ea, nullā
 distinctionē, sed tantū satisfactionem, qui tamē rursus fatentur eandem esse
 purgatorij & inferni, nisi q̄ duratione differūt, Verum, ut sunt subti-
 lii, non sit culpa, desperationem autem & seruilem timorem, sed tantū
 esse docēt, e purgatorio penitus tollunt. Nos uero, quia rei istius cognitio in
 experientia, non in speculatione sita est, nō contendemus, uerbisq̄ scripturę
 simpliciter inhaerebimus, etiam si nō intellexerimus, quibus circūdari & prę-
 uentari se doloribus mortis & inferni, sancti queruntur, Experti uiderint, quid
 ea uelint, in expertis nihil profus credem⁹, qui necdum, quid ira & libido sit,
 trahillimę scilicet & bestialissimę affectiones, intelligunt.

Idem est per repetitionē ut dixi, Pręoccupauerunt me laquei mortis, ubi se
 capti morte significat, & sic captum, ut pręuentus sit a laqueis eius, hoc est, la-
 quei mortis ei pręualuerunt & fortiores eo fuerūt, ut quos euadere nō possit,
 id quod est in inferno esse, unde non patet reditus, sicut auis, quę laqueo capi-
 tur non reuertitur. Hac omnia in Christo, & si mirabiliter, tamē contigisse cre-
 dimus, ut uere captus sit mortis & inferni doloribus, laqueis & Cuneis.

In tribulatione mea inuocaui dominum, & ad deū meū clamaui, &
 exaudiuit de templo sancto suo uocem meam.

Et clamor meus in cōspectu eius, introiuit in aures eius.

Vnus hic in heb. uersus est, & incedit per futura uerba per totū, inuocabo,
 clamabo, exaudiet, introibit, sicut & Hierony. trātulit, & h. Reg. xxij. legitur,
 q̄ hoc parū refert, cum prophetę hoc peculiare habeant, ut tempora plerūq̄
 cōfundant non tamē absq̄ causa, ut sapius diximus. Pergit itaq̄ exemplo suo
 ostendere, uerum esse, quod docuerat, saluari eos omnes, qui laudantes inuo-
 cant dominum Fui, inquit, & ego in maximis malis, i. doloribus mortis & la-
 queis inferni, saluus autem factus sum ab omnibus malis istis, quia inuocaui
 dominum, & ad deum meū clamaui, ideo exaudiuit uocem meam & clamor
 meus introiuit in aures eius, Quare non est dubium, non esse aliam liberandi
 uiam, q̄ per inuocationem domini, & confessionem dei. Dictum est, psal. xv.
 Deum meum esse, quid habeat energię & significationis, Nemo enim dicit,
 deus meus, nisi laudans & amans, etiam in media morte & inferno, sicut scri-
 ptum est, Fortis ut mors dilectio &c.

Repetitionibus prę animi iucunditate abundat, cum sit idem ferme, Inuo-
 caui dominum, quod, ad deum meū clamaui. Item, Exaudiuit de templo suo
 uocem meā, quod, clamor meus introiuit in conspectum eius in auribus eius,
 sic enim in hebreo dicere uidetur, omnia autem sunt plana, sed plena quoq̄
 tuorum dissimis affectibus.

Commota est & contremuit terra, fundamenta montium contur-
 bata sunt.

Et commota sunt, quoniam iratus est eis.

Et h. in. Quid us.

Quid uelit Dauid ab hoc uersu ad decimum usque, non possum con-
 qui. Nusquam legitur terram motam, montes concussos, & alia quæ hic re-
 set propter Dauid esse facta, sed nec propter Christum. Cæteri per allegoriam,
 contempta consequentiæ ratione per facile euadit, quid enim facilius, quam
 singulis partibus allegoriam suam affingere? Lyra non nihil dicit, cum dicit,
 morem esse scripturarum, ut pro laudando aliquo singulari beneficio dei, re-
 petantur ab initio, uel omnia generaliter, uel multa ex eis populo dei exhibi-
 ta beneficia, iuxta illud psal. cxviii. Memor fui iudiciorum tuorum, & conso-
 latus sum. Et, lxxvj. Memor fui operum domini, quia memor ero ab initio mi-
 rabiliū tuorum. Et meditabor in omnibus operibus tuis, & in adinuentio-
 nibus tuis exercebor. Sic Dibora iudicū. v. canitura domino, incipit ab exi-
 tu Aegypti, d. Domine cum exires de Scir, & transires per regiones Edom, terra
 mota est, cæliq; ac nubes distillauerunt aquis, Montes fluxerunt a facie do-
 mini, & Sinai a facie domini dei Israel. a mulatione huius dicit & psal. lxxvj.
 Deus cum egredereris in conspectu populi tui, cum pertransires in deserto,
 terra mota est, etenim cæli distillauerunt a facie dei Sinai, a facie dei Israel. Et
 psal. lxxvj. Viderunt te aquæ deus, uiderunt te aquæ & timuerunt, & turbæ
 sunt abyssi, multitudo sonitus aquarum, uocem dederunt nubes. Etenim sa-
 gittæ tuæ transeunt, uox tonitruū tui in rota. Esto itaque, solere cōfessores dei,
 altius repetere mirabilia dei, præcipue illud præ cæteris insigne, quod in exi-
 tu Aegypti fecit, cuius præ omnibus arguunt filij Israel immemores fuisse, psal.
 lxxvj. Et ex cuius memoria, sine dubio, multa didicerunt spiritu illustrante,
 ita ut prouerbij uice habuisse uideantur usitatissimum, & iam diuersas eius par-
 tes in diuersis allegorijs tractatas, Non tamen capio Lyram, dum uerba huius
 psalmi ad eandem historiam aptat.

Temerandum itaq; & mihi est, placet primum, repetita hic dici præterita
 mirabilia in exitu Aegypti facta, & misceri mirabilibus præsentibus per iucun-
 dam expatiandi & digrediendi libertatem, quando talem in scripturis usum
 uidemus. Nam & sæculi rhetores, docent in genere demonstratio recenseri
 oportere non modo præsentia, sed simul omnia præterita facta maiorum eius
 qui laudatur. Nec tamen hoc solum agi a Dauid credo, sed simul præ exuber-
 ranti lætitiâ, ludere allegorijs historię Aegyptiæ in laudem Christi uidetur,
 quem significari ea figura clare cognouit. Et uidemus eos qui nimio gaudent,
 ita gestire allegorijs & nouis figuris loquendi, ut insanire putentur: delectat
 enim eos sua gaudia uestire pulchris & festiuis uerborum & sententiarum fi-
 guris: alius aureū, alius mellitum, alius manna suū, alius aliter appellat, quod
 laudat. Nemo hic nō poeticatur, ipso gaudio docente figurate loqui.

Ita hic Christus, cum sese ab inferis exaudiente patre gaudeat reuocatum,
 non modo repetit & miscet mirabilia dei antiqua, sed eadem simul iucundis-
 sima allegoria immutat & innouat, sicut orat Ecclesia, xxxvj. Innoua signa &
 immuta mirabilia. Vnde nec totā historiam ordine tractat, sed utcumq; ad rem
 facit, quālibet partē delegit. Quare hic nosse oportet allegoriam historię eius-
 dem, præsertim eā quæ ad fructum resurrectionis Christi pertinet, quæ in di-
 uobus istis comprehenditur, lege & gratia, Lex humiliat superbos, gratia exal-
 rat humiles, utriq; miris & uarijs modis, suntq; hæc uere dei mirabilia noua,
 quæ non alijs armis, q̄ ministerio uerbi perficit, per abiectos idiotasq; p̄dicato-
 res & successores eorum, quæ omnia, nisi fallor, his figuris & allegorijs suauis-
 sime ludit propheta.

Legimus

Legimus itaq; Exo. xix. & xx. Cū esset dominus legem daturus, tertia die
 ceperunt audiri tonitrua ac micare fulgura, & nubes densissima operire mon-
 tem, iuxta fumus ex eo quasi ex fornace; Eratq; omnis mons terribilis, & so-
 lido & altitudine paulatim crescebat in maius, & prolixius tendebatur. Moses lo-
 quens & dominus respondebat ei, descenditq; dominus super montem
 Sinai in ipso montis uertice, & uocauit Moysen in cacumen eius.

Dicitur est hac figura, q̄ ut uerbis eam consequi possim, quā nec intellectu
 facis capio. Et tamē propheta dignissime eam tractat, multa enim ex ea & alijs
 simpliciter propheta, ut quæ sit densissima refertissimaq; mysterijs Christi, ope-
 ra enim nature, legis & gratiæ, hoc est summa totius Theologiæ hic tractatur.
 Apostolum ergo ex Romanis, primum & optimum interpretem inuocem⁹,
 qui ca. iij. dicit. Lex iram operatur, Et. j. Corinth. xv. Virtus peccati lex. Ro. j. *Legis opus*
 Reuelatur ira dei de coelo super omnem impietatem & iniustitiam hominum
 eorum, qui ueritatem dei in iniustitia detinent. Et Roma. v. Lex subintrauit,
 ut abundaret delictum. Legis itaq; opus est terrere, cōscientiam concutere, &
 omnem fiduciam demoliri. Atq; id est, quod agitur figura magnæ alicuius tē-
 pestatis, ita proprie, ut non alia allegoria magis apte possit monstrari. Tonitrua enim & fulgura commouent & tremefaciunt terram, concutiunt & con-
 turbant fundamenta etiam mōtium, & sicut ille ait, feriunt & summos fulgu-
 ra montes, in qua re, iratus coelum omnes formidant, sicut psal. xij. dicit: A
 uoce tonitru tui formidabunt, hoc est, quod dicit. Quoniam iratus est eis. Ta-
 lem autem tempestatē fuisse in monte Sina, cum lex daretur, ex prædictis uer-
 bis satis liquet cuius, ut simul figura simularetur, quod reuera tum agebat, &
 tale esset signum, qualis erat res ipsa.

Itaq; legis doctrina & cognitio, cum agat æternis comminationibus, & exi-
 gat ea quæ ferre non possumus, sicut Heb. xij. dicit, Non enim portabant ea,
 quæ dicebantur, terribilis est & importabilis peccatrici conscientia, & tanto
 magis, quanto prolixior & clarior eius sonus seu cognitio: hoc est, uere per le-
 gem fieri cognitionem peccati, & iram per legem concitari, hoc est ream inue-
 niri & æterna ira dignam, omnium hominum cōscientiam, Quæ cognitio in-
 tus in corde, omnem illum tumultum & impetum tempestatis implet, qui in
 Sina monte describitur uisus esse: Hic uere commouetur & tremefit terra, id est,
 terrena corda, quæ sapiunt ea, quæ super terram sunt, & nō modo montes ipsi,
 sed fundamenta montium conturbantur & commouentur, id est, dispergun-
 tur superbi mente cordis sui. Montes enim superbi sunt, Fundamenta sunt, si-
 ductia potestatis, sapientiæ, iustitiæ, & quarumcunq; rerum. Eruditus enim ue-
 ra legis cognitione intelligit, q̄ non subsistit coram deo omnis caro, quia ex
 operibus legis non iustificatur homo. Nec potētia, nec sapientia, nec quæcūq;
 substantia hic prodest, omnia turbantur & corruunt, quia iratus est eis, hoc est
 per legem reuelatur ira dei, super eos maxime, qui fiducia illorum fundamen-
 torum superbiunt præ cæteris.

Montes autē hic absolute dicit, quia sunt & montes sancti, psal. lxxxvj. Fun-
 damenta eius in montibus sanctis. Et alio, Iustitia tua sicut mōres dei. Potissi-
 mit h autem, fundamenta montium intelligenda sunt, fiducia operum, seu ope-
 ra legis, seu lex & doctrina, quibus homines sese cōfidunt iustificari, hoc enim
 potissimum agitur uerbo & cognitione legis, ut peccatores faciat, & omnis
 H h iij mundus

*Lex importa-
 bilis peccatri-
 ci cōscientia.*

*in ipso uerbo
 reuelatur ira
 dei*

mundus obnoxius fiat deo, sic enim Apostolus lege utitur potissimum cōtra operum superbiam dicens. Ro. ij. sed conclusit scriptura omnia sub peccatis, ut omnium misereat. Et Christi gratia maxime contra iustitiam hominū pugnāt, nam hęc omniū pertinacissime resistit iustitię dei, ut Ro. x. dicitur. Ignōrantes enim iustitiam dei, & suā quærentes statuere, iustitię dei nō sunt iustitii. Est & hoc mirabile & signandum, q̄ tonitruis non tantū cacumina, sed ipsa fundamenta montiū cōcutiuntur, nam terra tota tremescit, etiam radices montium. Ita lex non modo superbiam externe percutit, quod & hominū possent increpationes, sed penetrat & intima cordis conturbat, ipsam cōscientię secretissimam fiduciā pauefaciens, quia lex spiritalis est & sermo uiuax, penetratior omni gladio ancipiti, nec est, qui se abscondat a calore eius. Hebræus ut cūda uocum allusione dicit, וַיִּתֵּן וַיִּתֵּן וַיִּתֵּן uatigeas וַיִּתֵּן וַיִּתֵּן uatigeas, quod noster forte non potuit reddere, sed dixit: Cōmo ta est & concreuit terra, significat autem pauidum illum motū, quo ad fugam & cursum aliquis cōmouetur, significantissime uim legis, & cōscientię metum exprimens, ita propheta non modo iucundus est sententijs, sed & uerbis & cōstructione, si quis uacaret omnia obseruare.

Ascendit fumus in ira eius, & ignis a facie eius exarsit.
Carbones succensī sunt ab eo.

Hierony. Ascendit fumus in furore eius, & ignis ex ore eius deuorans, carbones incensī sunt ab eo, Hoc in uisibilibus tempestatibus fit, quoties fulmine tacta conflagrant, hic enim fumus ignis & carbones uoluntur, At in monte Sina fumum & ignem quidem fuisse satis ostendit Moses Exo. xix. Nulq̄ autem carbones illic leguntur, nisi carbones intelligat, montem ignitum & ardentem, certum est enim omnia igne micuisse, fumasse, arsisse, caligasse, quæ in monte & iuxta montem fuerunt, ut Deutro. v. dicit, Et montem ardere uisidistis, terribile enim fuisse quod uidebatur Paulus scribit Heb. xij. ut & Moses diceret, Exterritus sum & tremebundus. Itaq̄ quos carbones Moses non expressit, propheta una cum igne intelligit & eloquitur, Torum autem hoc facit, ut manifestis indicijs ostendat sese, ab historia illa ad allegoriam diuertit & mysterijs ludere, ideo non solum carbones adiicit, sed & alia quadam, quæ in historia non leguntur, aut non eo modo leguntur, quale est, quod fundamenta montium concussa dicit, cum illic nec plures montes, nec fundamenta memorentur, Volens uno monte Sinai multos illos superbos cum suis presumptionibus figuratos uideri, Tale est, q̄ iratum eis dominum dicit, cum nihil de ira domini in montem Sina historia habeat, Tale & hoc, q̄ fumus in ira eius ascendit, cum nihil illic de fumo iræ eius sit dictum, Et quod manifestissime allegoriam historiæ indicat, quod dicit, ignem a facie eius exarsisse, seu ut Hebræus plenius habet, ex ore eius deuorasse, nec em̄ ignis ille quo ardebat mōs Sina, ex ore dei puenisse scribitur, nisi ideo dicamus ex ore eius uenisse, quia fulgure desurfum uelut ex ore cœli misso conflagrarit.

Opus legis ex ore prædicantium.

Lex igitur est, quæ ex ore eius, id est, ex ore prædicantium, infantium & lætentium procedens, accendit, exurit, deuorat, uastat quicquid est superbiæ in uanitate humana, ut locum paret gratiæ, ad increpationem enim legis sequitur pauor & terror, fuga, atq̄ cum fuga nulq̄ pateat, oritur angustia, atq̄ hac est, ignis ille